

**Vaasan häätäkeskuksen lausunto hallintovaliokunnalle valtioneuvoston
selonteosta sisäisestä turvallisuudesta VNS 6/2025 vp**

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Vaasan häätäkeskukselta kirjallista lausuntoa sekä asiantuntijaa kuultavaksi 20.2.2026 valtioneuvoston selonteosta sisäisestä turvallisuudesta VNS 6/2025 vp. Vaasan häätäkeskus kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa hallintovaliokunnalle ja lausuu seuraavaa:

Sisäisen turvallisuuden tilanne on vakaalla pohjalla, mutta ulkoinen turvallisuusympäristö on muuttunut merkittävästi ja pysyvästi, ja tämä näkymä asettaa vaatimuksia viranomaisten varautumiselle ja toimintaedellytyksille. Sisäisen turvallisuuden selonteko linjaa oikein varautumisen, viranomaisyhteistyön ja kriisinkestävyyden merkitystä. Arjen turvallisuuspalvelut, kuten häätäkeskuspalvelujen toimivuus, luovat pohjan koko yhteiskunnan kyvylle vastata myös vakaviin häiriöihin ja poikkeusoloihin. Muuttunut turvallisuusympäristö korostaa yhteiskunnan henkisen kriisinkestävyyden merkitystä. Sen rakentumisessa arjen turvallisuuspalvelut ovat keskeisiä. Häätätilanteisiin vastaaminen ja ihmisten luottamus palveluiden toimivuuteen ovat osa tätä kokonaisuutta. Ihmisten on jatkossakin saatava apua ilman tarpeetonta viivettä.

Häätäkeskuslaitos on sisäministeriön alainen valtakunnallinen, verkottuneen toimintamallin mukainen virasto. Häätäkeskuslaitoksen lakisääteisenä tehtävänä on muun muassa häätätilanteita koskevien häätäilmoitusten vastaanottaminen ja arviointi sekä tehtävien välittäminen pelastus-, poliisi-, sosiaali- ja terveystoimelle sekä Rajavartiolaitokselle välittömiä toimenpiteitä varten.

Häätäkeskukset vastaanottivat viime vuonna 2 653 000 häätäilmoitusta. Hieman yli puolet (1 413 000) näistä ilmoituksista välitettiin tehtäviä hoitaville viranomaisille. Välittämättä jääneiden ilmoitusten käsittely kuluttaa häätäkeskusten resursseja, mutta on kuitenkin sisäisen turvallisuuden viranomaisten resursseja säästävää. Häätäilmoitusten määrä laski alhaisimmilleen kahteenkymmeneen vuoteen. Normaalien vuosivaihteluiden lisäksi osaltaan tähän ovat vaikuttaneet muun muassa terveystoimen neuvontanumeron 116 117 käyttöönotto ja vakiintuminen sekä neuvonta ja valistus muutokin. Häätäkeskuksiin kuulumattomia puheluita tuli vajaa 64 000 edellisvuotta vähemmän. Häätäpuheluiden keskimääräinen vastausaika oli kuusi sekuntia. Verkottunut toimintamalli edesauttoi osaltaan hyvän tuloksen saavuttamista.

Sisäisen turvallisuuden selonteko laadittiin ensimmäisen kerran vuonna 2016. Sisäisen turvallisuuden selonteissa sisäinen turvallisuus on rajattu koskemaan ainoastaan sisäasiainhallinnon toimijoita.

Selonteossa puhutaan uhkakuvista ja häiriötilanteista, mutta vähemmälle huomiolle jää se, että sosiaali- ja terveyshuollon palvelurakenteen haasteet näkyvät myös häätäkeskuksissa. Tästä syystä tarvittaisiin koko palvelujärjestelmän läpileikkaavaa tarkastelua.

Häätäkeskukset välittivät viime vuonna 50 prosenttia tehtävistään ensihoidolle ja sosiaalitoimelle tehtäviä välitettiin pelastustoimea enemmän. Väestö keskittyy kasvukeskuksiin ja vanhenee. Sosiaali- ja terveystoimen palveluiden saatavuudella on suuri merkitys muun muassa ikääntyneen väestön kokemaan turvallisuuden tunteeseen. Tästä syystä esitetään pohdittavaksi voisiko sisäisen turvallisuuden selontekoon sisällyttää jatkossa katsauksen ensihoidon sekä sosiaali- ja kriisipäivystysten tilanteesta ainakin siltä osin, kun sillä on vaikutusta sisäasiainhallinnon turvallisuusviranomaisten toimintaan. Nyt selonteossa kuvataan esimerkiksi pelastustoimintaa, vaikka sen järjestämisvastuu on hyvinvointialueilla, kuten ensihoidon ja sosiaalitoimenkin.

Selonteossa korostetaan, että turvallisuusviranomaisilla pitää olla ajan tasalla olevat resurssit, toimivaltuudet ja lainsäädäntö. Toimiva häätäkeskusjärjestelmä, jossa viestintä, tilannetieto ja hälytysketjut toimivat saumattomasti ovat tärkeitä tekijöitä. Häätäkeskustietojärjestelmän tiedot tarjoavat varhaisia signaaleja sisäisen turvallisuuden ilmiöistä. Tätä tilannekuvaa voisi hyödyntää systemaattisemmin päätöksenteon tukena. Tilannekuvatoiminnan kehittämistarve on muutoinkin ilmeinen. Tämä vaatisi lainsäädäntömuutoksia salassapito- ja vaitiolosäännöksiin sekä turvaluokitellun tiedon käsittelemiseen.

Manner-Suomen kuusi häätäkeskusta on verkotettu keskenään. Verkottuminen on tehostanut häätäkeskusten toimintaa ja parantanut häiriötilanteiden hallintaa. Vaasan häätäkeskuksella on tällä hetkellä päävastuu ruotsinkielisten hätäilmoitusten käsittelystä. Tarvittaessa muista häätäkeskuksista siirretään ruotsinkielisiä puheluita Vaasan häätäkeskukseen. Näin Vaasan häätäkeskuksen hyvää molempien kotimaisten kielten taitoa voidaan hyödyntää valtakunnallisesti. Tähän kielellisen osaamisen säilymiseen on kiinnitettävä myös jatkossa huomiota järjestämällä säännönmukaisesti kaksikielistä häätäkeskuspäivystäjäkoulutusta.

Selonteot puhuvat usein resursseista määrällisesti. Päivystyshenkilöstön veto- ja erityisesti pitovoimaan on kiinnitettävä jatkossakin huomiota. Yksi tärkeä tekijä on päivystystehtäviä hoitavien psykososiaalisten kuormitustekijöiden huomioiminen. Toimivat defusing, debriefing ja vertaistuen järjestelyt yhdessä toimivan työterveyshuollon kanssa edesauttavat työntekijöiden jaksamista. Jaksamiseen, pitovoimaan ja osaamisen jatkuvaan kehittämiseen on suhtauduttava osana sisäisen turvallisuuden ydinkysymyksiä. Häätäkeskuslaitoksen henkilöstön lähtövaihtuvuus oli viime vuonna 5,9 %, joka on varsin alhainen luku.

Joissakin valtioissa on alettu hyödyntää videokuvan vastaanottamista ja tekoälyn mahdollisuuksia häätäkeskustoiminnassa. Yksi keino on hyödyntää tekoälyä kielen tunnistamisessa. Näiden ja muiden uusien teknologioiden hyödyntämiseen pitää olla myös Suomessa mahdollisuuksia. Ilman näihin toimintoihin osoitettuja määrärahoja jäämme muiden maiden kehityksestä jälkeen.

Teknologinen riippuvuus lisää haavoittuvuutta. Häätäkeskukset voivat olla hybridivaikuttamisen ja/tai kyberhyökkäysten kohde. Näihin uhkakuviin varautuminen on myös tärkeää.

Suomessa ihmiset luottavat toisiinsa ja viranomaisiin. Luottamus luo hyvän perustan sisäiselle turvallisuudelle. Pidetään huolta luottamuksen säilymisestä tulevaisuudessakin turvaamalla sisäisen turvallisuuden toimijoille riittävät resurssit ja toimintaedellytykset.